

Avrupa Birliği Teknik Mevzuatı ve Türkiye'de CE İşareti

Atilla FLİZ (Makina Mühendisi) MBA, MMO İstanbul Şubesi AB Teknik Mevzuat ve CE Uygulamaları Komisyonu Bşk.

Avrupa Birliği'ne girelim mi, girmeyelim mi? Girersek ne kazanacağız, girmeyince neler kaybedeceğiz? Bunlar her türlü platformda tartışılmaya devam ediyor ve edecek. Avrupa Birliği'ne karşı olan siyasetler "İç işlerimize karışılıyor, bazı yaptırımlar dayatılıyor" diye karşı çıkarken, "Avrupa Birliği'ne girmezsek ülke kaybeder, kaosa sürüklenir" diyen siyasi liderlerimiz de var. Biz burada Avrupa Birliği'nin siyasi tartışmasını bir yana bırakarak, son günlerde adını sıkça duyduğumuz CE işaretinin ne anlama geldiğinden ve AB'ye girersek Avrupa Topluluk ülkelerinde zorunlu olan, dolayısı ile Türkiye'de de zorunlu olacak 'CE' işareti uygulamasından söz edeceğiz.

CE İŞARETİ NEDİR?

CE, "Conformity of Europe" sözcüklerinin baş harflerinden oluşmaktadır. CE işareti üzerine iliştiirildiği mamulün insan, hayvan ve çevre açısından sağlıklı ve güvenli olduğunu gösteren Avrupa Birliği'nin yeni yaklaşım direktiflerine uygunluk işaretidir. Bununla ilgili kriterler ise Avrupa Birliği'nin Yeni Yaklaşım Direktifleri'nde öngörülmektedir. Şu an sayıları 22'ye varan Yeni Yaklaşım Direktiflerinden biri veya birkaçı kapsamına giren bir mamulün CE işareti taşımadan AB pazarına girebilmesi mümkün değildir. AB ülkelerinde bu direktifler kapsamında olan ürünlerin piyasaya arzında ve dolaşımında CE işareti bir zorunluluktur. Bu işaret, ürünlerin, amacına uygun olarak kullanılması koşuluyla;

Can ve mal güvenliğine sahip,

Tüketici ve Çevrenin Korunması konularında emniyetli olduğunu gösterir.

CE işareti tek başına bir kalite markası veya ürün markası değildir. Dolayısıyla TSE, TÜV, VDE, GS gibi markaların yerine kullanılamaz. Ancak bunlarla birlikte kullanılmaktadır.

Gümrük birliğine giren ve Avrupa Birliği'ne üyelik için adaylık statüsü

kabul edilmiş olan Türkiye, yasal mevzuatını AB'nin uygulamadaki yasal mevzuatı ile uyumlaştırmak için çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışmalar piyasaya sunulan ürünlerde AB teknik mevzuatına uygunluğu sağlamaya yöneliktir.

Amacı; Ürünün piyasaya arz edilmeden önce gerekli uygunluk değerlendirme işlemlerine tabi tutulmasını sağlamak, emniyetsiz bir ürünün piyasaya girmesini önlemektir. Burada sözü edilen emniyet/güvenlik kriterlerine uygunluğunu gösteren CE işareti ile ilgili uyum ve direktiflerdir.

CE işareti, Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamına giren ürünlerde, zorunluluktur ve bu işaret olmadan ürün ülke sınırları içinde serbest dolaşıma giremez. Bu işaretin iliştiirildiği ürünlerde; ürünle ilgili direktifler kapsamındaki tüm temel sağlık ve emniyet gereklerine uygunluğu sağlanmış anlamı taşımaktadır ve sorumluluk tamamen üreticiye, üretici yoksak yetkili temsilcisine, o da yoksa ithalatçısına ait olmaktadır.

'CE' İÇİN İMALATÇI NE YAPMALI?

Öncelikle üretilen mamulün CE işareti ile ilgili AB direktiflerinden herhangi birinin kapsamına girip girmediğine bakılmalıdır. Giriyorsa söz konusu direktifler temin edilerek öngörülen güvenlik/emniyetle ilgili hususlar iyice anlaşılmalıdır. Eğer söz konusu mamuller CE işareti ile ilgili direktifler kapsamına girmiyorsa, o mamulün CE işareti taşıma zorunluluğu yoktur.

Yeni Yaklaşım Direktiflerinde güvenlik ile ilgili temel hususlardan bahsedilmekle birlikte CE İşareti ile ilgili olarak imalatçıların dikkate alacakları teknik ayrıntılara yer verilmemektedir. Mamul ile ilgili teknik hususlar ve ayrıntılar AB'nin harmonize standartlarında yer almaktadır. Söz konusu harmonize standartlar AB ülkelerinde tek bir Avrupa standardı hazırlayabilmek için, üye standardizasyon teşkilatları faaliyetlerine devam etmek kaydı ile

üç ana standardizasyon teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilatlar CEN, CENELEC ve ETSI'dir. Bu teşkilatlar Avrupa Standartlarını hazırlamakla yükümlüdür ve bu standartlar yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üye ülke tarafından milli standart olarak kabul edilmektedir. Türk Standartları Enstitüsü, bugüne kadar yaptığı çalışmalarla Avrupa Standartlarının tamamına yakınına milli standart olarak kabul etmiştir. Söz konusu harmonize standartlarda uyum gösteren mamuller otomatik olarak direktife uygun kabul edilir. Mamule ilişkin harmonize standartların bulunmadığı durumlarda; uluslararası standartlar (ISO, IEC gibi), üye ülke standartları esas alınır. Bu standartların da mevcut olmaması durumunda mamulün direktiflerin temel gereklerine uygunluğunun kanıtlanması gerekir.

Bazı durumlarda (mamulün risk grubuna göre) direktif hükümleri üçüncü taraf bir belgelendirme kuruluşu (Onaylanmış Kuruluş) tarafından belgelendirme yapılmasını zorunlu kılar. Belgelendirme zorunluluğu yoksa, imalatçı kendi laboratuvar imkanlarını, yoksa bunu bir muayene ve deney kuruluşunda yaptırmak suretiyle mamulün direktife uygunluğunu temin eder. İmalatçılar mamulle ilgili deneyleri kendi laboratuvarlarında gerçekleştirmek istediklerinde; deney cihazlarının yeterliği, kalibrasyonu, elemanlarının yetişkin ve yeterliği ile deney metodlarının uygunluğu önem taşımaktadır.

TEKNİK DOSYA ve UYGUNLUK BEYANI

İmalatçı ürünü ile ilgili hazırlanacak teknik dosya da AB Yeni Yaklaşım Direktiflerinde öngörülen belgeler, deney raporları ve diğer dokümanlar bulunur. Mamule ait genel tanımlama, tasarım ve imalata ait çizimler, parçaların, şemaları yada çalışma prosedürü bilgileri, mamulün üretiminde kullanılan standartların listesi, tasarım, deney belge ve sonuçları ile, Avru-

pa Topluluğu (AT) Tip inceleme belgesi, Kalite Güvence Sistem Belgesi, AT Uygunluk Beyanı gibi belgeler teknik dosyada yer almaktadır. AT Uygunluk Beyanı imalatçının, mahlulü ile ilgili direktiflere uygun üretim yaptığının bir beyanıdır. Bu dosya üç kopya hazırlanır. Biri imalatçının kendisinde biri onaylanmış (eğer belgelendirme yapılmışsa) kuruluşu, diğeri de ithalatçı yada o ülkedeki yerleşik yetkili temsilcisine verilir. Bu belge kamu otoriteleri istediğinde ibraz edilmek üzere hazır bulundurulur.

Uygunluk Değerlendirmesi ve Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu

Bir ürünün direktif ya da standartlara uygunluğunun kanıtlanması ile ilgili deney, muayene, belgelendirme v.b. işlemlere, uygunluk değerlendirme adı verilmektedir. Bir ürün, işlem veya hizmetin belirli kuralları karşılayıp karşılamadığını sistematik olarak incelenmesini yapan kuruluşu da **Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu** denilmektedir.

Onaylanmış kuruluşlar

Direktifin uygulanmasından sorumlu bakanlık tarafından seçilerek AB Komisyonuna bildiri yapılan kuruluşlar AB Resmi Gazetesinde yayımlanmasını müteakip **Onaylanmış Kuruluş "Notified Body"** sıfatını kazanır.

CE İŞARETİ İLİŞTİRİLMESİ ZORUNLU OLAN ÜRÜNLERE AİT DİREKTİFLER

73/23/EEC Belirli gerilim limitleri içinde kullanılmak üzere tasarlanan elektrikli cihazlar

(alçak gerilim cihazları)

87/404/EEC Basit basınçlı kaplar

88/378/EEC Oyuncakların emniyeti

89/106/EEC İnşaat malzemeleri

89/336/EEC Elektromanyetik uygunluk 98/37/EC Makinaların emniyeti

89/686 EEC Kişisel koruma cihazları

90/384/EEC Otomatik olma tartı aletleri

90/385/EEC Vücuda yerleştirilebilen aktif tıbbi cihazlar 90/396/EEC Gaz yakan cihazlar

92/42/EEC Sıvı ve gaz ile çalisan yeni sıcak su kazanları

94/9/EC Potansiyel olarak Patlayıcı ortamlarda kullanılan teçhizat ve koruma ekipmanları

94/25/EC Gezinti tekneleri

95/16/EC Asansörler

96/57/EC Ev tipi elektrikli buz dolapları, dondurucular ve bunların kombinasyonları için enerji verimliliği

97/23/EC Basınçlı ekipmanlar

98/13/EC Haberleşme terminal cihazları, uydu yer istasyonları cihazları ve bunların uygunluğunun karşılıklı tanınması

98/79/EC Vücut dışında kullanılan tıbbi teşhis cihazları

99/5/EC Radyo cihazları ve haberleşme terminal cihazları ve bunların karşılıklı tanınması.

YENİ YAKLAŞIM DİREKTİFİ OLUP CE İŞARETİNE KONU OLMAYAN DİREKTİFLER

1-Ambalaj ve ambalaj atıkları: 94/62/EC

2-Hızlı tren ray sistemleri: 96/48/EC

3-Denizcilik malzemeleri: 96/98/EC.

MAKİNA DİREKTİFİ

98/37/EC olarak bilinir. Son tadili 98/79 EC'dir. Makine direktifine göre bünyesinde herhangi bir döner eleman bulunan her türlü alet, cihaz birer makinedir. Makine direktifinde esas olarak iki ürün ailesi dikkate alınmış ve kapsamı buna bağlı olarak geliştirilmiştir. Bunlar:

1- Makine ve Benzeri Cihazlar

2- Emniyet Parçaları.

A- MAKİNALAR

1- Ağaç, et veya benzeri malzemeleri işlemede kullanılan tek veya çok bıçaklı dairesel testereler

2- Ağaç işlemede kullanılan el destekli yüzey planya makineleri

3- Ağaç işleme işlerinde kullanılan manuel yükleme ve boşaltmalı tek taraflı kalınlık işleme makineleri.

4- Sabit veya hareketli gövdeye sahip taşıyıcısı hareketli ağaç, et ve

benzeri malzemeleri işlemede kullanılan testere makineleri

5- Ağaç ve benzeri malzemeleri işlemede kullanılan dairesel testere, yüzey planya, kalınlık ve el destekli dik frezeli birleşik makineler

6- Ağaç işlemede kullanılan çoklu takım tutucusuna sahip zıvana makineleri

7- Ağaç ve benzeri malzemeleri işlemede kullanılan el destekli dik freze makineleri

8- Ağaç işleme işlerinde kullanılan taşınabilir zincirli testereler

9- Soğuk metalleri işlemede kullanılan manuel yükleme ve boşaltmalı, hareketli çalışan parçaları 6 mm den fazla hareket edebilen, ilerleme hızı 30 mm/sn'den fazla olan Abkant veya pres makineleri

10- Manuel besleme veya boşaltmalı enjeksiyon plastik şekil verme presler

11- Manuel besleme veya boşaltmalı enjeksiyon lastik şekil verme presler

12- Yeraltı çalışmalarında kullanılan; Raylar üzerinde çalışan lokomotif ve v.ö. makineler ile, Hidrolik tavan takviyeleri

13- Sıkıştırma düzenine sahip evsel atıkların toplanmasında kullanılan çöp toplama kamyonları

14- Bölüm 3, 4, 7'de sözü edilen üniversal sökülebilir transmisyon miller ve koruyucular

15- Servis asansörleri ekipmanları

16- Dikey çalışan ve insanların düşme riski bulunan ve insan taşıyan kaldırma indirme makineleri

17- Isı tekniği üretiminde kullanılan makineler.

B- EMNİYET PARÇALARI

1- İnsanların güvenliğini sağlamak amacıyla üretilen yaklaşım dedektörleri veya algılama elemanları

2- Çoklu kontrollerin emniyetini sağlamak için tasarlanmış lojik üniteler

3- Preslerde kullanılan otomatik hareketli koruma panelleri

4- Devrilmeyi önleyen koruyucular

5- Düşen cisimlerden korunmak için tasarlanmış kısımlar. ➤

CE İŞARETİ UYGULAMASI TÜRKİYEDE NE ZAMAN BAŞLAYACAK?

Türkiye ile AB arasında gümrük birliği tesis eden 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın

8-11 maddeleri, malların serbest dolaşımının en iyi şekilde temini amacıyla ticarete teknik engellerin kaldırılması konusundaki AB mevzuatlarının ülkemiz iç mevzuatına dahil edilmesini öngörmektedir. Bu kapsamda, AB'nin ticarete teknik engellerin kaldırılması konusundaki mevzuatının listesi ile bu mevzuatın Türkiye tarafından uygulanma koşul ve kuralları

2/97 sayılı OKK ile belirlenmiştir. Dış Ticaret Müsteşarlığının koordinasyonunda yürütülen çalışmalar neticesinde söz konusu topluluk mevzuatını uyumlaştıracak olan kamu kuruluşları 15.01.1997 tarih 97/9196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilmiştir. Anılan Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılan bu görevlendirme çerçevesinde, ilgili kamu kuruluşları tarafından yürütülmekte olan mevzuat uyum çalışmalarının bir kısmı sonuçlandırılmış, bir kısmının çalışmaları ise devam etmektedir.

Makine direktifi 05 Haziran 2002 tarih 24776 sayılı Resmi Gazete de yayımlanmış olup, 18 ay sonra zorunlu uygulamaya girecektir. (5 Aralık 2003)

Elektromanyetik uyumluluk direktifi de, 02 Haziran 2002 tarih 24773 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yayını takip eden bir yıl sonunda 02 Haziran 2003 tarihinden itibaren, yurt içi pazara sunulacak sanayi malları için zorunlu uygulamaya girmiş olacaktır.

Alçak gerilim direktifi de (73/23) Belirli Gerilim Aralıklarında Kullanılmak Üzere Tasarlanmış Elektrikli Teçhizat Yönetmeliği adı ile 11 Ocak 2002 tarihinde yayımlanmış, takip eden 12 ay sonunda 11 Ocak 2003 tarihinden itibaren zorunlu uygulamaya girmiş olacaktır. Bu duruma göre, makine ve elektrik üretim sektörünün hemen tümünü ilgilendiren bu üç direktif, yurt içi pazarda satılacak makineler için de zorunlu olarak uygulamaya girmiş olacaktır.

Daha uzun zaman olduğu gibi bir düşünce ile ağırdan alınması karşılığı sıkışıklık yaşanabilir. Bu hususu göz ardı etmeden konunun incelenmesi, bilgilenme ve gereğinin yapılması yararlı ve sağlıklı bir davranış olacaktır.

Artık sadece ihrac ürünlerde uygulanan CE-işareti uygulamaları yurt içi pazarda satılacak makineler için de zorunlu olacaktır..

Yürürlüğe giren yönetmelik hükümlerine aykırı davranışlarda ne olur?

4703 sayılı kanunda bulunan hükümler uygulanır. Kanunun Ceza hükümlerinin yer aldığı 12. maddesine aykırı hareketler için 1 ila 25 Milyar TL para cezası, fiilin bir yıl içinde tekrarı halinde, cezanın her tekrarı için iki katı olarak uygulanacağı belirtilmiştir. GB anlaşmasının yürürlüğe girdiği günden bu yana uyumlaştırma çalışmalarının gereken hızda yapıldığı söylenemez. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesine altı ay gibi bir süre kalmış olmasına rağmen üreticilerin konuya yeterli il gösterdiğini de söyleyemiyoruz.